

2013. december 5. - **A középkori magyar birodalom összeomlása után 1920-ig nem volt magyar külpolitikai önállóság (Erdély és Rákóczi átmeneti sikerei kivételével).**

A magyar királyság csak a Kiegyezés (1867) által jutott újra – a közös uralkodóhoz kötött társországi létre emelkedve – annak a történelmi országnak a teljes államjogi birtokába, amit a Szent Korona országai néven ismer a történelem. Ebben az egyezményben a külpolitika az Osztrák–Magyar Monarchia birodalmi szerkezetében közös kezelésben volt, amiben a magyar félnek másodrendű szerep jutott. Trianon után a független államiság tartalmatlan volt jó egy évtizedig, a szétfelaprózott Közép-Európa új szerkezetében Magyarország a világtól elszigetelten élt, a háborús győztesek és létrehozott kliens államaik maximálisan kihasználták minden lehetőséget annak érdekében, hogy a maradék ország is összeomoljon. Az európai országok közül Mussolini fasiszta Olaszországa volt az első, amely emberi módon közeledett, és kezét nyújtott a kivert pária Magyarországnak. A diplomáciai kapcsolatok a népszövetségi tagságon keresztül kezdtek éledezni, de a trianoni győztes–vesztes felosztás megmerevedett állapota nem oldódott a győztesek azon igyekezetében, hogy a vesztesek megalázott helyzete állandósuljon. Ez az elutasító magatartás utalta Magyarországot a német–olasz tengelyhez, amelynek törekvései reményt keltettek a szétrombolt Közép-Európa rendjének helyreállításához. Magyarország geopolitikai okok miatt kötődik gazdaságilag a német gazdasági térséghez évszázadok óta, és ez a jövőben is így lesz.

Ez a rövid, történelmi múltba tekintő felvezetés érzékelteti, hogy Magyarország csak az utóbbi húsz évben építhet aránylag szabad külpolitikát magának.

Igen, csak aránylag, és lehet, hogy csak átmenetileg. Aránylag, mert a nagyhatalmi (szovjet) megszállás állapotából egy minden tekintetben jobb helyzetbe kerülve, de ismét kötöttségi korlátozásban élve, a külkapcsolatok sem lehetnek tekintet nélkül a jelenlegi nagyhatalmi rendszerre, nem is szólva a NATO-tagsággal járó kötelezettséget. Lehet, hogy átmeneti ez a szabadság, az Európai Unióban erős irányzat szorgalmazza a nemzeti államok teljes beolvasztását, Európai Egyesült Államok létrehozását. Ennek a törekvésnek nagy támogatója volt az MSZMP két utódpartja az MSZP és az SZDSZ. Utóbbi meghatározója volt két évtizedre annak a külpolitikának, amely teljesen kiszolgáltatta az országot az amerikai neoliberalista nyomulásnak.

Magyarország, végre, fél évezred után, határozottan rálépett az állami szuverenitás megvalósításának útjára. Orbán Viktor és kormánya meghirdette a keleti nyitást. A kormányfő álláspontja szerint a világban ma egy nagy átrendeződés zajlik, amelyben megkérdőjeleződnek a korábban érvényes gazdasági, politikai és kulturális előfeltevések. Ezt a magyarok sem hagyhatják figyelmen kívül, ezért is hirdette meg a kormány például a keleti nyitás stratégiáját. Felhívta egyúttal a figyelmet: a változásokkal együtt az a gondolkodásmód is elveszítette érvényét, amely szerint a sikerhez azt kell tenni, amit Nyugaton csinálnak, azok társadalmi-gazdasági modelljét kell követni. Ezzel összefüggésben szintén utalt az említett európai bizottsági jelentésre, amelynek tendenciájából szerinte az is kiolvasható, hogy „az az érv, miszerint nekünk azt kellene csinálni, mint amit a többiek, a nyugatiak csinálnak, ma már nem állja meg a helyét”. Kormánya erre az új helyzetre lehetőségként tekintett, nem ijedt meg, és a magyar észjárás szerint kialakított egy másfajta gazdasági, kulturális, szociális-társadalmi rendszert – mondta. Hivatkozott a csaknem két éve hatályos új magyar alkotmányra, amely – mint mondta, – ellentétben a kereszténységet és a munkára épülő gazdaságot feladó Európával – elismeri Magyarországot keresztény hagyományait, és világossá teszi, hogy egy munkára épülő

gazdasági rendszert kell kialakítani.

A miniszterelnök egyúttal rámutatott a gazdasági siker és a nemzeti önbecsülés összefüggésére, jelezve: ha egy ország, öntudatot akar erősíteni, elismertségét akarja növelni, akkor gazdasági sikerekre szükség van. Nagyon nehéz ugyanis úgy önbecsülést és nemzeti öntudatot erősíteni, hogy folyton magyarázni kell, miért vagyunk gazdaságilag sikertelenek. Mennyivel könnyebb ezt megtenni – magyarázta –, ha azt lehet mondani, Magyarországot meg lehet nézni, mert bár még nem Németország, de a fejlődés tendenciái alapján egyre-másra ér el sikereket. Megjegyezte, ha minden igaz, Magyarország a régióban betöltött korábbi élvonalas pozícióját egy-két éven belül vissza fogja nyerni.

Orbán, a Közép-Európa építő

Közép-Európa nyitva áll Japán előtt – jelentette ki november 21-én a hivatalos látogatáson Japánban tartózkodó Orbán Viktor miniszterelnök a tokiói Dzsószaai Egyetemen tartott beszédében. A „Magyarország és Európa egy változó világban” című, angol nyelvű előadásában a kormányfő arra hívta fel a figyelmet, hogy az európai növekedés húzóereje a Magyarországot is magában foglaló, 80 milliós lakosságú, ígéretes évtized előtt álló Közép-Európa lesz, amely már túl van a válságon, versenyképes, „visszatért a térképre”. Így a régió jó lehetőségeket kínál a befektetőknek, és logisztikailag vélhetően a legjobb pont az európai uniós piacok eléréséhez – hangsúlyozta Orbán Viktor, aki ismertette a magyar gazdaság eredményeit is, kiemelve a megindult gazdasági növekedést.

A mintegy száz vendég – köztük egyetemi hallgatók, kutatók és diplomaták – előtt tartott beszédében megerősítette azt az álláspontját, amely szerint a jelenlegi válság után a nyugati világ nem élhet úgy, ahogyan eddig tette, Európának is változtatnia kell, vissza kell térnie a munka és a keresztény kultúra hagyományaihoz.

Az előadás után a hallgatóság soraiból többen is kérdezték a kormányfőt, az egyetem egyik magyar diákja például Magyarország euró-csatlakozásának dátumáról faggatta őt. Orbán Viktor felelevenítette az övezet déli tagállamainak esetét, miszerint azok túl korán csatlakoztak a közös pénzt használó országokhoz. Magyarország szabadon élhetett innovatív, unortodox lépésekkel a válság elhárításában, amiből így kilábalta. „Amikor mi a csatlakozásról gondolkodunk, nem a következő évről beszélünk, hanem a következő évtizedről vagy két évtizedről vagy három évtizedről” – mondta, hozzátéve, hogy van még egy feltétele a közös pénz bevezetésének, jelesül, hogy az euró kitarson addig. Utóbbihoz az eurózóna tagállamainak el kell mélyíteniük együttműködésüket, biztosítaniuk kell az eurózónán kívüli országoknak a gazdaságpolitikai szabadságot, szabadkereskedelmi egyezményeket kell kötni és Oroszországgal is együtt kell működni – sorolta.

Az előadás után az egyetem vezetősége bejelentette a Közép-Európai Tanulmányok Intézetének megalapítását, amelynek tiszteletbeli elnöke Szerdahelyi István tokiói magyar nagykövet lett. A magyar kormányfő pedig közölte, hogy az intézetbe Magyarország két professzort delegál.

Szintetikus gumit gyártó vegyes vállalat létrehozásáról állapodott meg a Mol és a Japan Synthetic Rubber japán cég, amely Tiszaújvárosban működik majd – jelentette be Orbán Viktor miniszterelnök Tokióban, a japán kormányfővel folytatott tárgyalása után. Abe Sindzó szintén a japán–magyar gazdasági együttműködés fontosságát hangsúlyozta. Orbán Viktor egy magyar–japán üzleti fórumon mondott köszöntőjében hangsúlyozta: a magyar egykulcsos személyi jövedelemadó-rendszer a kulcs a gazdasági növekedéshez.

A két miniszterelnök aláírta a Japán és Magyarország közötti új partnerségről szóló közös nyilatkozatot, amely megerősíti egyebek között a V4–Japán együttműködést, valamint azt, hogy

a japán vállalatok befektetései pozitív hatással vannak mindkét ország gazdasági növekedésére. A dokumentumban a japán fél üdvözli a magyar gazdaság stabilizálása érdekében tett erőfeszítéseket.

Emellett több – a nap folyamán már aláírt – japán–magyar megállapodást is átadtak egymásnak a két ország miniszterei, illetve államtitkárai. Ezek között volt az energetikai együttműködési megállapodás, a közös oktatási szándéknyilatkozat, valamint a Magyar Nemzeti Külgazdasági Hivatal és a Japán Külkereskedelmi Szervezet közötti memorandum.

Orbán Viktor japáni megbeszéléseiről beszámolva megemlítette, hogy Japán – bár éppen most tárgyal egy uniós szabadkereskedelmi megállapodásról – rájött arra, hogy hiba lenne egyneműnek tekinteni Európát, ezért vannak kimondottan Közép-Európára és azon belül Magyarországra vonatkozó iparfejlesztési, kereskedelmi, beruházási elképzelései. Beszélt a két ország gazdaságpolitikájának hasonlóságairól is. Azt mondta, „bajtársias hangulatban” tárgyalta Abe Sindzó japán miniszterelnökkel, akivel egyetértettek abban, hogy a világ a válság elmúltával nem lesz ugyanolyan, mint korábban, ezért érdemes a válságot okozó módszereket, elveket újakra cserélni, még ha olykor meglepetést, idegességet váltanak is ki. Magyarország érdekelt az Európai Unió sikerében, mert a külföldön értékesített magyar áruk 75–80 százalékát ma uniós tagállamok piacain adják el. Azonban több lábon kell állni, és a kormány célja, hogy 2018-ra a jelenlegi 11–12 százalékról 33 százalékra növelje az Európán kívülre irányuló export arányát. Ez ambiciózus, de reális cél – mondta a kormányfő.

Széleskörű külkapcsolat-építés

A világpolitikában, a világgazdaságban zajló komoly változásokra, átrendeződésekre Magyarország válasza a keleti nyitás politikája – jelentette ki Szijjártó Péter külügyi és külgazdasági államtitkár. A magyar növekedési fordulat hosszú távú sikeréhez szükség van arra, hogy az ország Európa termelési központja legyen, minél több termelési beruházás valósuljon meg, továbbá a keleti nyitás eredményes legyen – mondta az államtitkár. Úgy fogalmazott: a magyar gazdaság a válság után azt a célt tűzte ki, hogy Magyarország legyen Európa termelési központja, amelyhez egy versenyképes befektetési környezet kialakítására törekedett.

Az államtitkár Magyarország tiszteletbeli konzuljainak V. konferenciáján hangsúlyozta: a külpolitika jelentős átalakuláson ment át, az országoknak más kihívásoknak kell megfelelniük. A magyar külpolitika és külgazdaság középpontjába is új célt helyeztek: a keleti nyitást – mutatott rá. Véleménye szerint a külpolitikában a külgazdaság egyre nagyobb hangsúlyt kap. A magyar gazdaság nyitott, export-orientált. Felsorolta a keleti nyitás irányait: az Oroszországgal, a Távol-Kelettel ápoltságok folyamatos erősítését, a kaukázusi köztársaságokhoz fűződő kapcsolatok élénkítését, az arab világhoz fűződő viszonyt, a nyugat-balkáni térnyerést, és a Latin-Amerikával ápoltságokat.

Szijjártó Péter azt mondta, eddig sikeresnek bizonyult a keleti nyitás. Ma a magyarországi export nagy része az EU-ba irányul, ez „egyoldalú helyzet”, ami kiszolgáltatottsághoz vezethet – emelte ki, hozzátéve, a magyar külgazdaság célja, hogy 2018-ra a teljes magyar export egyharmada Európán kívülre menjen.

Győri Enikő, a Külügyminisztérium európai uniós ügyekért felelős államtitkára úgy fogalmazott: Magyarország jelenleg „egy válságban úszó Európai Unióban van”. Európa még nem jutott túl a válságon, az „még jó darabig itt lesz velünk”. Hangsúlyozta: az elmúlt időszak tanulsága, hogy nincs egységes módszer a válságkezelésre, de Magyarország már elindult azon az úton, amely kifelé visz a válságból.

Még néhány rövid újsághír az utóbbi hónapokból:

A kormány a keleti nyitás politikájával összhangban Magyarország stratégiai partnerének tekinti Kazahsztánt, ezért kiemelt cél gazdasági kapcsolataink további bővítése – írta közleményben a Nemzetgazdasági Minisztérium. A gazdasági együttműködés további bővítésére számos irányban láttak együttműködési lehetőséget a felek, így többek között a mezőgazdaság és élelmiszeripar, az energetikai berendezések, az egészségügy és gyógyszeripar, valamint a gép és gépjárműipar területén.

Újranyitják Magyarország nagykövetségét Nigériában. A magyar diplomácia nigériai jelenléte elősegíti Magyarország külpolitikai és külgazdasági érdekeinek érvényesítését egész Nyugat-Afrikában – nyilatkozta a helyszínről Szijjártó Péter, a Miniszterelnökség külügyi és külgazdasági államtitkára. Magyarországnak elemi érdeke, hogy a világ leggyorsabban fejlődő régióival szoros kapcsolatot építsen fel, az pedig vitathatatlan, hogy Afrika viharos gyorsasággal fejlődik, aminek a csaknem 170 millió lakosú Nigéria az egyik élvonala.

Eredményes ülést bonyolított le a magyar–belorusz gazdasági vegyes bizottság. Várhatóan még az idén újraindulhat a magyar szarvasmarhaexport, amit korábban egy vírusfertőzés miatt betiltott a belorusz fél. Fehérorosz hallgatók jönnek a magyar egyetemekre. A Rába és a belorusz MTZ traktorgyár között egyeztetés kezdődött arról, hogy a különösen nagy teljesítményű mezőgazdasági gépekhez a Rába futóműveket szállíthasson. Az együttműködés eredményeként az immár többségi állami tulajdonú magyar gépipari vállalat komoly exportpiacra tehet szert Fehéroroszországban.

A miniszterelnök a vietnami elnökkel a parlamentben a nukleáris képzési együttműködésről és a keleti nyitásról beszélgetett. Mind a magyar, mind a vietnami kormány javítani szeretne a két ország közötti, jelenleg 120 millió dolláros külkereskedelmi forgalmon – közölte Havasi Bertalan, a miniszterelnök sajtófőnöke.

A magyar kormány keleti nyitás stratégiájának sikere szempontjából nagyon fontos Közép-Ázsia, ezért Magyarország a jövőben szorosabbra fűzi gazdasági együttműködését Üzbegisztánnal, a térség második legfontosabb partnerével. Azerbajdzsánnak évi 2 millió tonna takarmányra van szüksége, és 350 ezer tonna húsrá, amely szükséglet kielégítésében számítanak a magyar kis- és közép-vállalkozások segítségére. Potenciális üzletet látnak az élőállat importban. Aliyev kiemelte, hogy elsősorban nem késztermékek, hanem technológiák adaptálása érdekelné őket. Az állattenyésztéshez és egyéb, például a borászathoz szükséges technológiát szívesen importálnák hazánkból, ezért a kaposvári egyetem és az azeri mezőgazdasági egyetem között idén oktatási, és szakemberképzési együttműködés indult.

Takács Szabolcs külügyminisztériumi helyettes államtitkár szerint az ázsiai, az afrikai és a latin-amerikai kapcsolatok erősítése közben „nem merülhet fel, hogy csökkentsük aktivitásunkat az euroatlanti együttműködésben”. Azt mondta, hogy „egy modern államnak jelen kell lennie a globális térben”, azokon a területeken pedig, ahol képes rá, vezető szerepre kell törekednie. Magyarország esetében ilyen terület a vízgazdálkodás, a sport és az oktatás – sorolta.

Megemlítette, hogy Brazília mintegy 10 ezer diákjának kíván külföldi ösztöndíjat adni. Közülük nagyjából 450-en érkeznek majd Magyarországra, erősítve a magyar egyetemek nemzetközi elismertségét.

A keleti nyitás politikája arról a felismerésről is szól, hogy van mit tanulni az ázsiai országoktól, a magyar vállalkozások pedig birtokában vannak olyan tudásnak, technológiának, amire szükség lehet ezekben az országokban – mondta Szatmáry Kristóf, a Nemzetgazdasági Minisztérium gazdaság szabályozásért felelős államtitkára. Az ASEAN-országok arra törekszenek, hogy tovább mélyítsék integrációjukat, és ebben a tekintetben sok hasonlóságot mutatnak az Európai Unióval. Mindkét integráció erőssége a sokféleségében van, és ez a

sokszínűség lehet hosszú távon a világgazdaságban az innováció és a gazdaság motorja – vélekedett az államtitkár. Olyan világtörténelmi időben élünk, amikor van mit tanulni egymástól. Kifejtette: osztja azokat a véleményeket, hogy az Európai Unió legutóbbi válságát alapvetően a munka alapú társadalomtól való eltávolodás okozta. Az államtitkár azt tanácsolta az ASEAN országok vezetőinek, hogy tanuljanak az Európai Unió hibáiból, és hozzátette, bízik benne, hogy az EU is tanul belőle, mint ahogy Magyarország is levonta a tanulságokat.

Parragh László, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnöke elmondta, hogy a kamara elsősorban a kis- és közepes vállalkozásokat tudja támogatni. Az ő számukra a legegyszerűbb piacok természetesen a gépkocsival elérhető, 700–800 kilométeres távolságon belül lévő országok, ezért ezekben az országokban nagyon aktív a kamara. Unikumnak számít ugyanakkor, ha abban segít egy-egy vállalkozást, hogy távolabbi helyre, például a Távol-Keletre vagy Dél-Afrikába, Dél-Amerikába eljusson a termékeivel.

Wintermantel Péter, globális ügyekért felelős helyettes államtitkár elmondta, hogy a visegrádi együttműködés négy állama (Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia) Dél-Afrika után Vietnamban és Mongóliában tervezi a közös, diplomáciai és konzuli feladatokat ellátó Visegrád Ház megnyitását.

Összegezhető: a magyar külpolitika kilépett évszázados elszigeteltségéből, és mint egykor, azon a területen, amit Nagy Lajos király kormányzott, a gazdasági fellendülés kezdeményezőjeként remélhetően, rátermettsége révén Magyarország lesz a kívánatos fellendülés vezető országa. **Csapó Endre**